

Unu jarcento de esperanto-instruado: II

Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI, 1987 aŭgusto 20

Cl.- Nome de Svisa Radio Internacia parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée GACOND pri la temo unu jarcento de esperanto-instruado.

Fakte la Cseh-Metodo ekludis ĉefrolon en la esperanto-instruado ekde la jaroj tridekaj. La Cseh-Instituto, kiu estis fondita en 1930 sub la nomo Internacia Esperanto-Instituto, kapablis ne nur lanĉi tre efikan instru-teknikon, kiu evitis la tempoperdan tradukan instruadon. Tiu metodo estis ĉefe paroliga, dum la tradiciaj lerniloj ĝenerale orientas la studentojn al la skiba uzo de la lingvo.

A.- CSEH samtempe kapablis kontroli kaj kunordigi vastskalajn instru-kampanjojn, kiujn la postmilita movado envie rememorigas. Lin helpegis kun neimagebla sindono dudeko da bone trejnitaj kaj tre talentaj instruistoj. El tiuj kolegoj de Andreo CSEH ni nepre memorigu la nomojn Tiberio MORARIU, Julio BAGHY kaj Lidia ZAMENHOF.

Cl.- Edmond Privat, kiu fondis en 1925 Internacian Someran Universitaton, rapide konstatis, ke tiu institucio restos enfermita en la Universala Kongreso de Esperanto. Li kontraŭe esperis, ke dum la tuta somero, antaŭ kaj post la Universala Kongreso de Esperanto, ĝi kunvenigos la profesoraron kaj studentaron esperantlingvaj el la tuta mondo al kurssesioj, kiuj fariĝos pli kaj pli allogaj kaj kulture signifaj. Estis tro frue. Tial li helpis al Andreo CSEH cele al organizo de feriaj kursoj universitat-nivelaj. Ili devis doni la eblon ellerni esperanton kaj helpe de tiu lingvo plikleriĝi en kontakto kun mondkonataj instruistoj kaj verkistoj. La urbo Arnhem apogis tiun provon kaj unu el la fruktoj de la unua somera kurssesio estas la libro **Esprimo de Sentoj en Esperanto**. En la sepdekaj jaroj renaskiĝis la ideo pri universitat-nivelaj kursoj, kaj SUK (Someraj Universitataj Kursoj) celas tiun vojon bedaŭrinde sen tre vigla apogo de la movadaj institucioj. Eble la San Marina pli allogos.

A.- Sed la dua mondmilito baldaŭ ekfuroris, kaj post la jaroj kvindekaj ĉio estis refarota. La tiamaj pioniroj ne plu havis la forton direkti la pedagogian movadon. Edmond PRIVAT kaj Andreo CSEH propagandis la mond-federalismon kadre de Universala Ligo. Eĉ la organo **La Praktiko** perdis sian rolon praktikigi esperanton al la novbakitaj kursanoj, meti ilin en kontakton kun la verkistoj, informi ilin pri la okazintaĵoj, raporti pri la okazintaĵoj. Tiurilate neniu organo transprenis tiun ĉi funkcion.

Cl.- Post la dua mondmilito ne tuj proponiĝis novaj metodoj kaj neniu agadcentro akiris la prestiĝon kaj dinamismon de la antaŭmilita Cseh-Instituto, kiu daŭre pluvivetis. Ni menciuj kelkajn nomojn, sciante, ke ni tre verŝajne ĝuste forgesas tiun, kiun niaj aŭdantoj estus menciintaj: **Esperanto laŭ Metodo Friis** kaj la someraj kursoj en Danlando kondukis centojn da eŭropanoj al nuancita lingvouzo. **Esperanto-Programita** de Hermann Behrmann lanĉiĝis laŭ komercistaj kriterioj, kiuj efike diskonigis esperanton en germanlingvaj teritorioj. **Ĉu vi parolas Esperante?** de A. PETTYN influis multajn postajn kurs-verkantojn kaj tutcerte efike paroligis la komencantojn en Pollando. La **Perkorespondaj kursoj programitaj por franc-kaj german-lingvanoj** de Kultura Centro Esperantista en Svislando havas videblan efikon. El Hungario disradias la instru-konsiloj de István SZERDAHELYI, kiujn konkretigis la iom tro tradicia lernolibro **Esperanto Internacia**. Hodiaŭ la libro **Saluton! aŭ Esperanto**

aŭtodidakte de Audrey CHILDS-MEE apogas la revivigon de la Cseh-Metodo kaj la lerniloj de la **Zagreba-Metodo** vekas novajn entuziasmojn; Claude PIRON metis sian verkistan talenton je ĝia servo. Liaj kanzonoj kaj romanoj por komencantoj avantaĝe anstataŭas la eksmodiĝintajn **Karlo** de Edmond PRIVAT kaj **La Verda Koro** de Julio BAGHY.

A.- Kio karakterizas la menciitajn librojn, tio estas, ke vortare ili baziĝas sur listoj ne plu rekte dependaj de la **Fundamento de Esperanto**, sed de registrado de la plej oftaj vortelementoj. Pierre BOVET unue diskonigis tiun farmanieron, kiu estis jam praktikata por la nacilingva instruado. La komputiloj bedaŭrinde ne multe progresigis tiun statistikadon, kiu estus povinta indiki en kiuj vortoj aperis la registritaj plej oftaj vortelementoj. Tio fakte donus tre valorajn indikojn al la kursverkistoj. Estus ankaŭ ege utile ricevi la propoziciojn, en kiuj la verboj transitivaj kaj netransitivaj videbliĝas. Tio povus doni vortordajn indikojn kaj fundamentajn frazerojn. Esploroj povus faciligi la instruadon de la participoj. Laŭ la serĉado, kiun mi persone kondukis kun miaj limigitaj rimedoj, tre malofte la verbo **esti** akompanas ilin, kontraŭe al la lernolibra instruado. La participoj uzataj kiel adjektivoj plenumas ĉefe rolon aspekta, dum la lernolibraj ekzemploj kredigas al tempa funkcio. La kverelo *ata-ita* tre verŝajne fontas el artefaritaj ekzemploj daŭre imitataj el la unuaj lernolibroj de Louis DE BEAUFONT.

Cl.- Pro manko de esperantologia formado kaj trejnado la komputistoj ne pretas por esploroj didaktike utilaj. Ili kontentiĝas ripeti jam entreprenitajn enketojn, kiujn ili ne konas pro manko de bibliografiaj sciigoj.

A.- Fakte la nivelo de iu ajn instruado pli dependas de la ekzisto de bonaj bazaj verkoj, ol de la instruistaro mem. Sen metodikaj helpiloj la instruantoj perdas enorman tempon por pretigi propran materialon malprofite al la memkleriĝo. Tion verŝajne ne komprenis ĝis nun la gvidantoj de la esperanto-movado kaj la plimulto el la instruantoj de esperanto. Multaj mondlingvanoj eĉ kredas, ke esperanton oni plej bone lernas ĝin instruante al aliaj. Ili ne sentas, ke antaŭ ol instrui ion, tion oni devas unue ellerni.

Cl.- Kio bremsas la progresojn en la esperanto-didaktiko, ne nur estas la ĵus priskribita sinteno, kiu estas sufiĉe ofta, sed antaŭ ĉio la daŭra reeldono de lernolibroj, kiuj havis sukceson antaŭ unu aŭ eĉ du generacioj. Kiuj eklernis helpe de ili, tiuj tendencas ilin uzi por la instruado. Tiun reeldonadon ni ŝuldas antaŭ ĉio al la malriĉeco de nia movado: Verkigo kaj eldonado de nova instruilo estas ege kosta afero. Ni donu ekzemplon: La verkigo kaj provizora eldono de la perkoresponda kurso por germanlingvanoj kostis al Kultura Centro Esperantista la impresigan sumon de 50'000.- svisaj frankoj.

A.- Kiam oni devos ekplanadi la instruadon de esperanto, kiel oni kutimas tion fari por enkonduko de fako en lernejan programon, la bibliografia antaŭesploro montros al ni, kiel neimageble malriĉaj ni estas je gvidlibroj.

Cl.- En Svislando Kultura Centro Esperantista ne kontentiĝas nur instrui esperanton al komencantoj. Ĝi ankaŭ invitas al progresigaj kursoj, al peresperanta instruado de tre variaj temoj, kaj al kursoj pri la esperanto-literaturo kaj historio aŭ al pedagogia formado. Al la interesatoj por la pedagogia seminario, Kultura Centro Esperantista proponas liston de bazaj libroj, kiujn ĉiu instruisto devus ne nur posedi, sed ankaŭ tre atente trastudi. La venontan semajnon ni prezentos al vi tiujn librojn, kiujn ni konsilas al la frekventantoj de la pedagogia seminario. El tiu listo ni eliminis la beletrajn verkojn, kies legadon ni ankaŭ konsilas. Ni

metas en ĝi la akcenton sur la prilingva materialo. Sed estu tuj dirite, ke en la instruado la lingvajn ekzemplojn oni nepre ĉerpu el la plej signifaj kaj konindaj beletraĵoj, eĉ por la instruado de esperanto al tutkomencantoj. Povas tion ĉi fari kun sukceso nur instruantoj, kiuj bone konas la esperanto-literaturon.

A.- Vi aŭdis elsendon de Svisa Radio Internacia. Parolis gesinjoroj Claude kaj Andrée GACOND pri la temo centjaroj de esperanto-instruado. Ĝis reaŭdo!

*Kopirajto © Claude GACOND, www.esperanto-gacond.ch
Prilaboris: [Stefano KELLER](#), decembro 2012*